

SAŽETAK PRESUDE

STOMAKHIN PROTIV RUSIJE OD 9. SVIBNJA 2018. GODINE ZAHTJEV BR. 52273/07

Prekomjerna kazna radi komentiranja sukoba u Čečeniji dovela je do povrede podnositeljevog prava na slobodu izražavanja

ČINJENICE

Podnositelj zahtjeva, ruski državljanin Boris Vladimirovich Stomakhin, novinar je i građanski aktivist. U razdoblju od 2000. do 2004. godine bio je urednik, izdavač i distributer mjesečnog biltena koji se uglavnom bavio sukobom u Čečeniji. Godine 2006. osuđen je na kaznu zatvora u trajanju od pet godina te mu je izrečena trogodišnja zabrana obavljanja novinarske djelatnosti, zbog izjava danih u navedenom biltenu koje su pozivale na nasilje i ekstremističke aktivnosti te poticale na mržnju i neprijateljstvo na etničkoj, vjerskoj i društvenoj osnovi suprotno Zakonu o suzbijanju ekstremizma. Presuda je potvrđena u drugostupanjskom postupku. Domaći sudovi su tvrdili da je podnositelj svojim istupom poticao ekstremizam te opravdavao i veličao čečenska djela terorizma. Osim toga, tvrdili su da je pozivao na nasilje protiv ruskog naroda i ponižavao pravoslavne vjernike. Podnositelj je istaknuo da je on samostalno tiskao sporne biltenne i da ih nije distribuirao. Naglasio je da je samo izrazio svoje mišljenje o političkim događajima u Rusiji, posebice sukobu u Čečeniji, te da nije podržavao ekstremizam.

PRIGOVORI

Pozivajući se na članke 10., 11. i 6. Konvencije, podnositelj zahtjeva je prigovorio da su ga ruske vlasti neopravdano osudile zbog stajališta izraženih u biltenima te da je suđenje protiv njega bilo nepošteno.

ODLUKA SUDA

Sud je prvo utvrdio da među strankama nije sporno da kaznena osuda podnositelja predstavlja miješanje u njegovo pravo na slobodu izražavanja. Nadalje, utvrdio je da je miješanje u pravo bilo predviđeno zakonom budući da se osuda temeljila na ruskom kaznenom zakonu. Osuda podnositelja zahtjeva slijedila je nekoliko legitimnih ciljeva: zaštitu prava drugih (skupine poput ruskog naroda, pravoslavnih vjernika, ruskih vojnika i policajaca), zaštitu državne sigurnosti, teritorijalne cjelovitosti, javnog reda i mira te sprječavanja nereda ili zločina.

Kada se za određeni govor tvrdi da izaziva ili opravdava nasilje, mržnju ili netrpeljivost treba se razmotriti kontekst u kojem je objavljen, njegova priroda i sadržaj, potencijal da dovede do štetnih posljedica te obrazloženje koje su dali domaći sudovi ([Perinçek protiv Švicarske](#)).

Sporne izjave podnositelja zahtjeva bile su dio rasprave o pitanju općeg i javnog interesa - sukobu u Čečeniji. Izjave su dane u kontekstu separatističkih tendencija u regiji koje su dovele do ozbiljnih sukoba između ruskih saveznih oružanih i sigurnosnih snaga i čečenskih

pobunjenika, što je rezultiralo gubitkom brojnih života i terorističkim napadima u drugim regijama Rusije.

Sud je zaključio da se sporne izjave mogu podijeliti u tri skupine.

Prva skupina izjava poticala je, opravdavala te veličala terorizam i nasilje, s namjerom romantiziranja i idealizacije pokreta čečenskih separatista te prikazivanja saveznih oružanih i sigurnosnih snaga kao apsolutnog, brutalnog i nehumanog zla. S jedne strane, te su optužbe bile osnovane uzimajući u obzir sudsku praksu Suda koji je u brojnim predmetima vezanima za tzv. čečenski sukob utvrdio povrede različitih odredaba Konvencije. Međutim, generaliziranjem i obilježavanjem svih pripadnika ruskih oružanih i sigurnosnih snaga kao "manijaka" i "ubojica" u svojim tekstovima, podnositelj je potaknuo duboku i iracionalnu mržnju prema njima te ih izložio mogućem riziku od fizičkog nasilja. Pojačano reguliranje takvog govora od strane ruskih vlasti bilo je opravdano jer je objavljen samo nekoliko mjeseci nakon terorističkih napada. S tim u vezi, Sud je utvrdio da su razmatranja domaćih sudova u slučaju takvih izjava bila odgovarajuća.

Druga skupina izjava nije nadilazila granice prihvatljive kritike prema ruskoj vladi i saveznim oružanim i sigurnosnim snagama. Podnositeljevu izjavu da se nad ruskim vojnicima i policijskim službenicima treba provesti "obvezno psihijatrijsko ispitivanje", domaći sudovi su izvadili iz konteksta. Naime, predmetna izjava bila je oštra kritika sudova zbog ubojstva jedne mlade žene od strane visokog vojnog časnika koji je kao predstavnik države poslan u Čečeniju s ciljem održanja ustavnog poretka u toj regiji i zaštite interesa civila. Također, ova izjava je bila izraz zabrinutosti jer je mentalno nestabilna osoba bila postavljena u zapovijed pukovnije i poziv za poduzimanje potrebnih mjera kako bi se spriječili slični incidenti u budućnosti. Sud je naglasio važnost opreznog pristupa u određivanju opsega govora mržnje i strogog tumačenja relevantnih zakonskih odredbi kada su takve optužbe podnesene zbog kritiziranja vlade, državnih institucija te njihove politike i prakse. Budući da domaći sudovi nisu uzeli u obzir sve relevantne čimbenike, mješanje nije bilo u skladu s "prevladavajućom društvenom potrebom".

U trećoj skupini izjava, podnositelj zahtjeva je optužio Ruse za robovlasništvo te naveo određene izolirane slučajeve zlostavljanja kao tipične i karakteristične za sve Ruse i pravoslavne vjernike. U svjetlu takvog širokog napada na etničke i vjerske skupine, Sud je utvrdio da su odluke domaćih sudova bile opravdane.

Glede težine kazne izrečene podnositelju zahtjeva, Sud je utvrdio da je oduzimanje slobode uz zabranu obavljanja novinarske djelatnosti zbog određenog govora bila izuzetno oštra mjera, osobito kada je određena za tako dugo razdoblje. Pri određivanju kazne podnositelju, domaći su sudovi uzeli u obzir podnositeljevu osobnost i društvenu opasnost koju predstavlja. Iako su ta razmatranja bila opravdana, Sud nije mogao zaključiti da je ovako oštra kazna razmjerna legitimnom cilju koji se njome želi postići. Naime, podnositelj nikada nije bio osuđen za bilo koje slično kazneno djelo. U protivnom bi izbor ovakve kazne bio prihvatljiviji. Osim toga, potencijalni učinak spornog govora nije bio značajan jer je podnositelj samostalno izdavao i tiskao biltene u vrlo malom broju primjeraka s neznatnom tiražom. Podnositelj je distribuirao kopije biltena osobno ili preko svojih poznanika na javnim događajima u Moskvi, i to samo onim pojedincima koji su pokazali interes. Slijedom navedenog, a cijeneći da nadležna domaća tijela nisu učinila uvjerljivima postojanje „prevladavajuće društvene potrebe“ za miješanje u pravo podnositelja zahtjeva na slobodu izražavanja u odnosu na brojne njegove izjave te cijeneći težinu izrečene kazne, Sud je zaključio da miješanje u pravo nije bilo nužno u demokratskom društvu te da je stoga došlo do povrede članka 10. Konvencije.

PRAVEDNA NAKNADA

12.500 EUR na ime neimovinske štete.

Ovaj sažetak izradio je Ured zastupnika Republike Hrvatske pred Europskim sudom za ljudska prava. Sažetak ne predstavlja službeni dokument Europskog suda za ljudska prava te ne obvezuje taj Sud.

© Ured zastupnika Republike Hrvatske pred Europskim sudom za ljudska prava.